

I Convocatòria de bones pràctiques docents Any 2013: Metodologies actives a l'aula

1. INTRODUCCIÓ

Des que el curs 2009-2010 es va iniciar la implantació majoritària dels nous graus a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) ha anat posant diferents recursos a disposició del professorat amb la voluntat de facilitar el canvi metodològic que demana l'espai europeu d'ensenyament superior. Podem esmentar, per exemple, la formació del professorat en diferents aspectes, com ara les metodologies docents, l'avaluació, la incorporació de competències genèriques i específiques, la creació de grups d'interès a l'entorn d'algunes temàtiques que prenen un relleu especial en els nous plans d'estudis o la publicació de documents de suport.

Pel que fa a les publicacions, se n'han elaborat algunes sobre temes monogràfics d'aspectes que sempre són presents en el desenvolupament de la docència. S'han fet publicacions sobre l'avaluació i la qualitat de la docència i, molt especialment, sobre la integració de les competències genèriques a les matèries i assignatures tant des de la perspectiva dels equips docents amb responsabilitat sobre el disseny dels nous plans d'estudis com del professorat que ha d'incorporar una competència determinada en la seva activitat docent quotidiana.

Ara que ja fa uns quants anys que es despleguen els nous graus, és el moment de fer un pas més i conèixer com s'han anat concretant els canvis esperats i com el professorat desenvolupa la seva activitat a l'aula. Una reforma de plans d'estudis, especialment amb el canvi estructural que ha representat el disseny dels graus, és un bon moment per reflexionar sobre la pròpia pràctica docent i decidir si cal reorientar els processos d'ensenyament-aprenentatge que es produeixen a les nostres aules. Tenim el convenciment que la majoria de professors i professores de la UPC fan una docència de qualitat i creiem que la implantació dels nous graus ha facilitat que puguin fer propostes de millora, seguiment i valoració de les activitats a l'aula.

A l'ICE sempre hem treballat per donar visibilitat a les experiències reeixides que el professorat du a terme amb la voluntat que la bona pràctica docent es vagi estenent a tota la comunitat universitària. Per això volem donar una difusió més àmplia a les experiències docents millors i més noves que es produeixen a les aules de la UPC per tal que puguin ser una referència per a la resta de professorat. Aquesta convocatòria de **Bones pràctiques docents** ha de facilitar la visibilitat d'aquesta activitat a tota la comunitat universitària perquè la pugui compartir i adaptar a altres contextos.

En aquesta convocatòria ens volem centrar en l'aplicació de **metodologies actives a l'aula**, ja que l'ús d'aquestes metodologies és el primer pas per situar l'estudiantat al centre del procés d'aprenentatge, tal com demana un aprenentatge per competències. En properes convocatòries ens proposem reunir, també, bones pràctiques sobre l'avaluació, la incorporació de competències genèriques i específiques a les assignatures, les pràctiques externes, la coordinació d'assignatures, etc.

2. BASES DE LA CONVOCATÒRIA

2.1. DESTINATARIS

Pot participar en aquesta convocatòria tot el PDI de la UPC, en equip o individualment.

L'experiència l'ha de presentar una única persona, que ha de constar com a responsable a l'efecte del lliurament i la recepció de la documentació.

Cada professor o professora només pot presentar una experiència com a responsable, tot i que pot constar com a membre de l'equip d'alguna altra.

2.2. OBJECTIU

L'objectiu d'aquesta primera convocatòria és mostrar al professorat de la UPC diversos **exemples de metodologies actives a l'aula** desenvolupats en el context de la UPC que tenen una implantació demostrada i que destaquen per la utilitat i els resultats que tenen.

Entenem per *metodologies actives* totes les estratègies de treball que faciliten que l'estudiantat sigui el centre de l'aprenentatge i vagi construint el seu coneixement a base d'incorporar una informació nova al propi bagatge de coneixements (aprenentatge significatiu) i que el professorat actuï com a facilitador d'aquest procés. Les metodologies actives propicien el desenvolupament de competències en l'estudiantat i ho poden fer mitjançant activitats a l'aula o fora de l'aula i amb treball individual o en grup.

L'estudiantat ha de desenvolupar una tasca que l'obligui a prendre part en les decisions sobre el seu progrés i permet el desenvolupament del pensament crític, el pensament creatiu i la comunicació efectiva en cada una de les fases del procés. Les metodologies actives desenvolupen en l'estudiantat una predisposició més gran per a la resolució de problemes, una millor capacitat per aplicar els continguts apresos i una motivació més gran per a l'aprenentatge. Podem dir, doncs, que amb les metodologies actives es potencia el

desenvolupament d'actituds i habilitats en l'estudiantat que d'una altra manera no es promouen.

Entre les metodologies actives existents incloem, entre altres, l'estudi de casos, l'aprenentatge basat en problemes o en projectes, els jocs de rol, la participació activa en debats dirigits o l'elaboració de la carpeta d'aprenentatge de l'estudiant.

Per tal que altre professorat pugui adaptar fàcilment l'experiència, la descripció ha de reflectir el context dins el qual es realitza, l'estructura i la planificació, i els resultats i plans de millora. A la vegada, aquestes experiències han d'estar implantades a les assignatures al llarg de prou temps perquè se'n pugui demostrar l'evolució i l'adaptació als plans de millora elaborats amb cada aplicació a l'aula.

2.3. PROCEDIMENT DE PARTICIPACIÓ I TERMINIS

2.3.1. PRESENTACIÓ DE PROPOSTES

Les propostes s'han de presentar en format electrònic, mitjançant un formulari allotjat al web de l'ICE, www.upc.edu/ice, abans del 20 de juliol de 2013.

En aquesta proposta han de constar els trets principals de l'experiència; l'ICE valora la proposta amb l'ajut de professorat de la UPC que ha participat anteriorment en projectes d'innovació docent. Els criteris d'avaluació són els següents:

- Recorregut i consolidació, amb resultats tangibles:
"Experiència amb un recorregut suficient, consolidada, que hagi estat desenvolupada en diferents edicions de l'assignatura en les quals s'ha treballat i que disposi de resultats positius, concrets i contrastats que es puguin donar a conèixer mitjançant dades àmplies, tant de seguiment com d'opinió dels participants."
- Novetat i utilitat en el context de l'àmbit dels estudis:
"Experiència rellevant en l'àmbit dels estudis dels quals forma part l'assignatura en què s'hagi desenvolupat, que hagi estat innovadora pel que fa al plantejament, que hagi aportat un valor afegit a la docència i l'aprenentatge de l'assignatura, i que hagi buscat de forma clara incrementar la implicació de l'estudiantat de forma activa."
- Integració en la titulació i en el context de la UPC:
"Experiència ben integrada en la titulació i coneguda per l'equip docent, que hagi tingut en compte la bona integració en el context de la UPC i que pugui representar un valor per a la visibilitat dels estudis de la UPC en general."
- Qualitat pel que fa al plantejament, l'ordre, la descripció i la comunicació de l'experiència:
"Experiència molt ben descrita i entenedora, que hagi tingut un bon plantejament des de l'inici pel que fa a l'organització, els participants, el seguiment i la retroalimentació de resultats de cara a la millora en les diferents edicions."

2.3.2. RESOLUCIÓ DE LA CONVOCATÒRIA

La resolució d'aquesta convocatòria amb les propostes seleccionades es farà pública abans del 20 de setembre de 2013 i els autors o autores tindran de temps fins al 15 de novembre per presentar el **document definitiu i els continguts necessaris per a l'exposició al web de l'ICE**.

2.4 DESCRIPCIÓ DE LA DOCUMENTACIÓ QUE S'HA DE LLIURAR

2.4.1. ESTRUCTURA DEL DOCUMENT DEFINITIU

Un cop s'hagi fet pública la relació de les experiències seleccionades, caldrà elaborar el document definitiu segons la plantilla que es farà arribar als responsables de cada experiència. Aquest document descriptiu de l'experiència acceptada, amb la finalitat de facilitar-ne la difusió a la comunitat universitària, s'haurà d'estructurar segons l'esquema següent:

Presentació. Cal que el document inclogui:

- En què consisteix l'experiència.
- El recorregut de l'experiència (grau de consolidació i el temps que fa que està implantada).
- El context en què es desenvolupa l'assignatura en la qual s'ha dut a terme la bona pràctica (titulació, tipus d'assignatura, quadrimestre, nombre de grups, nombre d'estudiants i estudiantes, competències genèriques i específiques treballades i en quin nivell, coordinació de l'assignatura amb altres amb les quals estigui directament relacionada, recursos necessaris, percentatge de l'assignatura dedicada a l'experiència).
- Què aporta de nou i d'útil l'experiència dintre de l'àmbit dels estudis i respecte a altres experiències que hagi dut a terme la titulació, el departament, el centre o la Universitat.

En resum, cal considerar en quina situació es troba l'estudiantat quan s'inicia l'experiència i on s'ha volgut arribar, i cal destacar com l'activitat ha contribuït a millorar una situació d'aprenentatge.

Planificació de la bona pràctica i descripció de les activitats que s'han dut a terme. És necessari:

- Detallar com s'ha planificat la bona pràctica i quins objectius es plantejaven a l'inici.
- Explicar els diferents agents implicats i els seus rols (si hi ha hagut diversos grups o diversos professors i professores que hi hagin intervingut).
- Detallar els recursos materials i d'organització que hagin estat necessaris i que s'hagin hagut de posar en funcionament (cal especificar-ne les característiques, com s'han obtingut).

- Descriure les activitats que s'han dut a terme, relacionar-les entre elles i detallar si la bona pràctica ha implicat un canvi o una adaptació dels sistemes d'avaluació emprats o una variació en altres elements docents que siguin més habituals.

Avaluació i resultats. Cal especificar de forma molt concreta els resultats obtinguts. S'han d'indicar les eines d'avaluació emprades per poder avaluar els resultats derivats de la pràctica de metodologia activa (evidències que ha estat necessari anar recollint), com es valora o s'ha valorat l'experiència (impacte que ha tingut tant en el professorat com en l'estudiantat, el centre o la titulació, així com les conclusions, les lliçons apreses i les recomanacions).

Plans de millora contínua. S'han d'explicar les millores que s'han anat incorporant i els suggeriments per fer modificacions en les successives edicions, i s'han d'especificar quines han estat les eines de recollida d'informació que s'han utilitzat i com s'ha processat aquesta informació.

Referències bibliogràfiques. S'han d'indicar les que es dirigeixen a validar la informació aportada en la publicació com a possibilitat d'ampliar la informació i els exemples.

2.4.2. CONTINGUTS NECESSARIS PER A L'EXPOSICIÓ AL WEB

Els continguts que s'han de presentar per fer l'exposició són els següents:

- Títol curt de l'experiència en català, castellà i anglès.
- Text de resum de l'experiència en català, castellà i anglès.
- Foto representativa de l'experiència i l'autorització de publicació corresponent signada, si s'escau.
- Enllaç web (si hi ha més informació de l'experiència).
- Es recomana incorporar un vídeo que, en 3 minuts com a màxim, expliqui el tret diferencial de la bona pràctica desenvolupada i els seus resultats.

2.5. DIFUSIÓ DELS RESULTATS

Les experiències seleccionades es donaran a conèixer a la comunitat universitària en la Jornada d'Innovació Docent, que organitzarà l'ICE de la UPC durant el mes de febrer de 2014.

Les experiències es recolliran en una publicació monogràfica sobre bones pràctiques docents i, també, en una exposició electrònica al web de l'ICE, www.upc.edu/ice.

2.6. AUTORIA

Els drets de les obres derivades del projecte queden subjectes al que disposa la normativa vigent sobre drets d'autor de la Universitat Politècnica de Catalunya.